

Od harcerza do zastępowego w drużynie wielopoziomowej.

Karolina Lewandowska
Opiekun hm. Weronika Pyda -Ledwoń

Spis treści

- 1. Drużyna wielopoziomowa str3**
 - Czym jest system małych grup
 - Dlaczego system małych grup?
 - Zastępy i zastępowi w drużynie wielopoziomowej
- 2. Jak zacząć?**
 - Pierwsze zbiórki
 - Krzyż harcerski.
 - Jak wyłonić zastępowego ?
 - Pierwsza zbiórka po wyborze zastępowego
- 3. Praca z zastępowym**
 - Wsparcie dla zastępowego
 - Kurs zastępowych.
 - Plan pracy z zastępowym
 - Plan pracy z zastępowym
 - Zastęp zastępowych

1. Drużyna wielopoziomowa:

Jest to drużyna, która działa więcej niż jedną metodyką harcerską, a daną metodyką działają osoby w odpowiednim wieku. W skład kadry drużyny wchodzi drużynowy i przybocznik odpowiedzialni za dany pion metodyczny, oraz instruktorzy/wędrownicy którzy pomagają przy pracy z pionem.

1. Czym jest system małych grup:

SYSTEM MAŁYCH GRUP

Zastęp to grupa przyjaciół, która pozwala na znalezienie swojego miejsca i sprawdzenie się w samodzielnym działaniu. Praca w małych grupach przynosi wymierne efekty wychowawcze, ponieważ łatwiej jest dotrzeć do każdego, dostrzec jego wartość, pomóc mu pokonać słabości, porozmawiać z nim, poznać go. W harcerstwie takie grupy stanowią szóstki, zastępy, patrole, zespoły zadaniowe. Na ich czele stoją zwykle rówieśnicy mający trochę większe doświadczenie czy też wyrobienie harcerskie, cieszący się zaufaniem. We współzawodnictwie konkutowanie ze sobą zespołów wzmacnia emocje, zwiększa motywację do działania.

Dlaczego system małych grup?

1. Jedna osoba ma tylko jednego bezpośredniego przełożonego. Plus jest taki że instruktor pracuje z zastępowymi np. przy opisywaniu zadania tłumaczy tylko jednej osobie. Dzięki temu więcej osób ponosi za coś odpowiedzialność. Czynności za które odpowiedzialny jest zastępowy nie są trudne i długie. Ale poczucie odpowiedzialności i obowiązku pozwala mu się rozwijać. Dla harcerza zwykłego plus jest taki że łatwiej mu powiedzieć coś swojemu koledze zastępowemu niż przybocznemu lub drużynowemu.
2. Jeśli pracuje się z małą liczbą osób można je lepiej poznać. Powoduje to możliwość większej indywidualności. Dzięki temu nikt nie jest pominięty zapomniany.
3. Dla zastępowego jest to ćwiczenie umiejętności pracy z grupą jako lider. Oraz nauka radzenia sobie w życiu. Uczy się odpowiedzialności rozwija różne ważne cechy, które w przyszłości mogą mu pomóc.
4. Nauka mniejszej grupy osób jest bardziej efektywna. Na 2 godzinnej zbiórce z samarytanki więcej można przećwiczyć z 6 osobami niż 20.
5. Pojawia się rywalizacja między zastępami. Odpowiednio ukierunkowana może stanowić bardzo dużą motywację dla całego zastępu.
6. Znika poczucie anonimowości kiedy działamy w małej grupie zawsze każdy ma zadanie. Wiemy że musimy coś zrobić bo inaczej cała grupa na tym straci.

Zastępy w drużynie wielopoziomowej:

1. Kim jest zastępowy:

Zastępowy dla zastępu jest wzorem do naśladowania, opiekunem, osobą która zna swój zastęp, umie rozwiązać konflikt i jest dla zastępu autorytetem. Zastępowy jest kimś kto przewodzi zastępowi i umie wydawać komendy ale jednocześnie jest lubiany chętny do zabawy.

2. Jaki powinien być zastępowy:

Przyjazny – łatwo nawiązuje kontakt z członkami swojego zastępu, stara się ich poznać.

Odpowiedzialny- można mu zaufać , powierzyć zadanie, chociaż oczywiście na wszystko na poziomie jego wieku.

Odważny- nie powinien się bać wypowiedzieć, przerwać kłótnię, zapytać w wypadku wątpliwości lub po prostu jak trzeba podejść i coś dla zastępu załatwić. W terenie powinien umieć podejmować decyzję.

Kreatywny – musi mieć dużo pomysłów i być otwarty na propozycję.

Powinien być naturalnym liderem – tą cechą łatwo jest wyłapać w grach i zabawach. Sam przewodzi grupie.

Ma większą wiedzę harcerską niż jego zastęp.

Chętny do działania – powinien chętnie robić, zbiórki realizować nowe pomysły razem z przybocznym.

3. Jak działają zastępy:

Zastęp stanowi 6-8 osób.

Spotykają się na zbiórkach i wykonują razem zadania między zbiórkowe. Dowodzi zastępem zastępowy, który prowadzi zbiórkę zastępu. Zbiórki zastępu są samodzielne, jednak przyboczny powinien wiedzieć co będzie się na danej zbiórce działo.

Zastęp powinien realizować plan pracy, który stworzyli wcześniej zastępowi z przybocznym.

Zastęp w tym samym wieku powinny poznawać podobny zakres wiedzy i uczyć się tych samych umiejętności. Co kilka zbiórek może odbyć się zbiórka pionu, przygotowana przez przybocznego.

Na tej zbiórce warto sprawdzić poznane na zbiórkach umiejętności np. w postaci gry terenowej.

Rywalizacja między zastępowa motywuje zastęp do pracy i nauki nowych rzeczy. Jednak taka rywalizacja musi mieć cel, jakąś nagrodę jaką może zaproponować przyboczny.

4. Zastęp w drużynie wielopoziomowej może się nie zmieniać przez kilka metodyk. Pozwala to na większą ciągłość metodyczną dla każdej indywidualnej osoby. Ułatwia zawieranie wieloletnich przyjaźni. Umożliwia lepszy rozwój i stawianie co raz trudniejszych celów. Bez konieczności sprawdzania przez instruktorów umiejętności poszczególnych osób.

5. Zastępowy powinien być bardziej doświadczony i mieć więcej wiedzy:

Dla drużyny wielopoziomowej jest to w pewien sposób problem. Bo najlepszy byłby zastępowy straszy od jego zastępu. Ale wtedy przeszedł by do kolejnego pionu bez swojego zastępu. Dlatego najlepiej w drużynie wielopoziomowej jeśli cały zastęp w miarę możliwości jest w tym samym wieku. Prawie zawsze w grupie rówieśników ktoś się wyróżnia i daje nam to możliwość na wybór zastępowego.

2. Jak zacząć?

Pierwsze zbiórki

Mamy grupę harcerzy, jedni są już jakiś czas w drużynie inni dopiero zaczynają. Co dalej jak stworzyć zastęp i wybrać zastępowych.

Najlepiej stworzyć dla siebie listę osób przychodzących na zbiórki. Na takiej liście można zaznaczać obecność wtedy będziemy pewni czy ktoś chodzi regularnie czy nie. Można na niej również zaznaczać poprawność umundurowania, przygotowanie do zbiórki oraz zdobyte stopnie i sprawności.

W załączniku nr. 1 można znaleźć przykładowy opis zajęć na zbiórce.

Na początek potrzebny jest cykl zbiórek, które wyłonią składy zastępów i usystematyzują wiedzę harcerską.

Takich zbiórek musi być 4-6.

Ten cykl zbiórek poprzedza samodzielne zbiórki zastępów dlatego ważne jest prawidłowe przeprowadzenie tych zbiórek zgodnie z zasadami dobrej zbiórki dajemy w ten sposób przykład zastępowym.

1. Zasada logicznego ciągu.
2. Zasada przemienności form.
3. Zasada tempa.
4. Zasada aktywnego uczestnictwa.
5. Zasada zawsze coś nowego.
6. Zasada prowadzący też dobrze się bawi.

W trakcie tych zbiórek trzeba dokładnie obserwować kto się z kim przyjaźni, kto się wyróżnia bo się stara, kto jest liderem. Warto w po około 2 zbiórce ustalić z resztą kadry proponowane składy zastępów i zastępowych ale nie zdradzać ich harcerzom.

Jaki musi być dobry zastęp:

- zgrany, przy ustalaniu składów zastępów trzeba zostawić przyjaciółki razem.
- odpowiedni do danej metodyki, koedukacyjny lub niekoedukacyjny
- w miarę możliwości w jednym wieku,
- jeśli się da to w miarę z jednej okolicy, ułatwi to organizację zbiórek oraz wzmacnianie przyjaźni w zastępie
- o podobnych zainteresowaniach.

Ważna jest obrzędowość na zbiórkach jeśli utrwali się ona w pionie to ma dużą szansę pójść dalej na zbiórki zastępów.

Obrzędowość jest ważna bo jest czymś co robi tylko dana grupa czyli daje harcerzowi poczucie przynależności do grupy. Jeśli obrzędowość na początku zbiórki jest dla harcerzy ważna i ciekawa motywuje ich do bycia punktualnym.

Obrzędowość na początek: np. meldowanie (chłopacy i dziewczyny), gra w berka w oczekiwaniu aż wszyscy przyjdą, specjalne powitanie, powiedzenie najfajniejszej rzeczy jaka się zdarzyła w tygodniu.

W trakcie zbiórek warto powtórzyć i usystematyzować wiedzę z różnych technik harcerskich. Pomoże to przyszłemu zastępowemu w pracy z zastępem. Można robić to w formie pracy w grupach najlepiej jeśli trochę będą się dzielić oni sami na grupy ale kadra będzie ich naprowadzać na te planowane zastępy. Dzięki temu można obserwować czy ta grupa dobrze razem współpracuje.

Krzyż harcerski.

Krzyż harcerski i przynależność do drużyny jest dla harcerza bardzo ważna. Jednak są to elementy, których nadanie zależy od obrzędowości drużyny.

W trakcie tych początkowych zbiórek dobrze jest pokazać, że osoby które się starają regularnie chodzą na zbiórki i są aktywne, są w jakiś sposób wyróżniane. Jeśli mamy harcerzy z dłuższym stażem widać że pracują zdobywając kolejne stopnie. Dla początkujących harcerzy odpowiednikiem tego będą sprawności. Sprawności i stopnie zachęcają do pracy w domu i samorozwoju. Zawarte w próbie zadanie o przygotowaniu zbiórki dla pionu lub zastępu uwidacznia tę próbę dla reszty harcerzy. Przy pierwszej zbiórce przygotowanej przez dziecko bardzo ważne jest wsparcie instruktora. Jeśli ta pierwsza zbiórka się nie uda to harcerz może się zrazić i może go to zniechęcić do całej próby lub zbiórek.

Ważne jest żeby system stopni i sprawności omówić przy wszystkich. Jeśli tylko część harcerzy będzie o tym wiedziała to niestety pozostali mogą nie docenić stopnia na mundurze. Nie będą też wiedzieli o co chodzi i co to na mundurze oznacza. Można na to po prostu poświęcić chwilę na jednej ze zbiórek, albo nawet przy pomocy książek „Stopnie i sprawności” wybrać z harcerzami sprawność, którą chcieliby zdobyć i każdy ułoży dla siebie zadania, które mogą być robione w domu lub w trakcie zbiórek.

Przyboczny musi mieć listę tych sprawności żeby móc przypominać o zadaniach i zachęcać do pracy. Szczególnie u młodszych harcerzy zaniedbanie próby bardzo często nie wynika z ich lenistwa. Przeważnie problemem jest nie zrozumienie zadania, trudności w ich wykonaniu lub zapominanie.

Dlatego kadra musi pracować ze swoimi podopiecznymi na temat ich zadań.

Jak wyłonić zastępowego ?

Po kilku zbiórkach na których obserwowaliśmy harcerzy w grupach i mamy swoje typy możemy wyłonić zastępowego.

Można to zrobić na kilka sposobów.

Oto kilka możliwości:¹

Składy zastępów mogą zostać narzucone przez instruktorów ogólnie jednak uważam że należy zwrócić uwagę na wcześniej przywoływane kryteria takie jak przyjaźnie i zainteresowania.

W momencie podzielenia musimy być świadomi tego, że harcerze mogą mieć inne propozycję. Należy każdą potraktować z uwagą, a jeśli uważamy że taka zmiana jest nie możliwa musimy odmówić podając konkretne argumenty.

Trzeba pamiętać żeby w każdym proponowanym przez nas zastępie był typowany przez nas zastępowy.

Zanim wybierzemy zastępowych trzeba powiedzieć harcerzom czym jest praca w systemie zastępowym i jak będą wyglądać kolejne zbiórki. Co będzie robił zastępowy i jego zastęp. Dlaczego dla nich zastępy są lepsze niż cały pion razem.

¹ Na podstawie pracy podharcemistrzowskiej A. Józefczyk „Jak wprowadzić system zastępowy w drużynie harcerskiej?”

Sposoby wyboru zastępowego:

1. Głosowanie:

Harcerze na karteczkach wypisują swoje typy i potem są liczone głosy.

Zaletami takiego sposobu jest to że każdy może napisać to co naprawdę myśli, jednak z drugiej strony zastęp jest stosunkowo małą grupą i wyniki mogą nie być jasne.

2. Dyskusja:

Harcerze rozmawiają pod okiem instruktora o tym kto ma być zastępowym i wybierają go w ten sposób.

Zaletą jest to, że mogą się wypowiedzieć przedstawić swoje argumenty. Potencjalni zastępowi mogą się wypowiedzieć czy chcą nimi zostać. Wadą jest to, że osoby nieśmiałe pewnie wcale się nie wypowiedzą lub dojedzie do kłótni.

Można dyskusję przeprowadzić w taki sposób żeby zastępowym została ta osoba, którą wcześniej wytypowali instruktorzy, ale harcerze myślą że to ich wybór. Wadą tej metody jest to że może się nie udać i harcerze mogą zauważyć to jak wybieramy za nich, a mówimy że to oni wybrali.

3. Przez instruktorów:

Instruktorzy wybierają zastępowego argumentując swoją decyzję.

Zaletą jest to, że na pewno zastępowym będzie osoba którą wybrali instruktorzy. Wadą jest więcej może dojść do kłótni, mogą nie zaakceptować zastępowego i później go nie słuchać ponieważ sami go nie wybrali.

Trzeba spytać kandydata czy chce być zastępowym!

Pierwsza zbiórka po wyborze zastępowego

Zbiórka po wyborze zastępowego może być jeszcze całym pionem lub zastępami. Na tej zbiórce trzeba wybrać nazwę zastępu i ustalić obrzędowość zastępu. To są propozycje: nazwa, proporzec, specjalne powitanie, coś wyróżniającego na mundurze, obrzędowość rozpoczęcia i zakończenia zbiórki, piosenka. Oczywiście nie muszą mieć wszystkiego jednak nazwa proporzec i coś wyróżniającego na pewno się przydadzą. Można również wymyślić specjalny początek i koniec zbiórki. W trakcie prowadzenia zbiórki nie można zapomnieć o zasadach dobrej zbiórki i tylko skupić się na ustalaniu rzeczy związanych z zastępem.

Obrzędowość pomoże im utożsamić się z zastępstwem i poczują że jego zastęp jest wyjątkowy.

Na pierwszej zbiórce można stworzyć dwie listy - u mnie w drużynie się przydały.

Pierwsza to „Jaki powinien być zastępowy i co powinien robić?”

Można na niej zawrzeć takie rzeczy jak cechy charakteru (pogodny, sprawiedliwy i pomysłowy). Również takie rzeczy jak podejmowanie decyzji, dowodzenie zastępem, wydawanie poleceń i rozwiązywanie konfliktów. Bawienie się i różne inne rzeczy. Każdy musi się pod tym podpisać.

Taka lista jest argumentem w razie ewentualnych konfliktów lub problemów wynikających z wydawania poleceń.

Druga to „Jaki jest nasz zastęp i jego członkowie?”

Na tej też mogą się znaleźć cechy i zasady zachowania jednak nie tylko. Mogą tam być różne śmieszne rzeczy, które sprawią im przyjemność.

W załączniku numer 2 można znaleźć przykładowe kontrakty.

3. Praca z zastępowym

Wsparcie dla zastępowego.

Jak przy każdej funkcji i zadaniu potrzebne jest wsparcie. Dla zastępowego wsparcie jest bardzo ważne ponieważ może być to pierwsza tak odpowiedzialna funkcja w jego życiu.

Jak wspierać?

Wytłumaczyć mu, że nie jest sam i zawsze może liczyć na pomoc kadry. Można też dać mu do przeczytania jakąś książkę, która zachęci go do działania. Np. „Wilk, który nigdy nie śpi” „Przygody Czarnych Stóp”.

Można też stworzyć prosty tekst lub mini poradnik dla zastępowego w którym zapiszemy jaki powinien być dobry zastępowy.

W poradniku można też zapisać zadania, które musi robić nasz zastępowy. Kontakty do wszystkich osób z kadry i jego zastępu.

W załącznikach numer trzy są zawarte przykładowe, rzeczy które można za wrzucić w poradniku dla zastępowych.

Kurs zastępowych.

Kurs zastępowych jest dobrym sposobem na rozwój naszych harcerzy.

Na kurs można wysłać więcej osób niż tylko zastępowego, podzastępowych i może kogoś kto w przyszłości będzie mógł być zastępowym.

Ponad to kurs pomoże zastępowemu w nauce prowadzenia zbiórek.

Dużą zaletą kursu jest poznanie harcerzy z innych środowisk a nie tylko ze swojej drużyny. W ten sposób nawiązują kontakty, zdobywają fajne pomysły na zajęcia i poznają inne obrzędowości.

Dlatego jeśli jest taka możliwość warto wysłać zastępowego na kurs.

Plan pracy z zastępowym.

Pod pewnymi względami zastęp działa jak mała drużyna. Dlatego potrzebny jest plan pracy. Nie może go tworzyć sama kadra bo to nie ma sensu ponieważ to zastępowy ma w przyszłości prowadzić zbiórki. Oraz nie może tego robić sam zastępowy dlatego że jeszcze nie potrafi.

Najlepszym rozwiązaniem będzie napisanie takiego planu wspólnie.

Jak może wyglądać przygotowanie pierwszych zbiórek?

Nasz zastępowy pewnie nie da sam rady. Dlatego na początku można pisać mu konspekty ziórek. Taki konspekt musi być wzorowy. Uczymy w ten sposób pisać konspekty oraz prowadzić ziórki, nie narzucając zastępowemu zbyt dużej odpowiedzialności na początek.

Ile musi być pełnych konspektów? Ja takie konspekty napisałam dwa. I zastępowi sobie poradzili.

Załącznik numer 4 zawiera przykładowego konspekty od przybocznego dla zastępowego.

Potem kolejno zwiększamy odpowiedzialność zastępowego za przygotowanie ziórki. Najpierw on musi coś przygotować lub przynieść. Wtedy już musi włożyć w to jakąś pracę w przygotowanie ale nie za dużo.

Następnie kolejne fragmenty ziórki on musi przygotować, aż musi napisać cały konspekt sam. Trzeba go koniecznie sprawdzić.

Tak dochodzimy do planu pracy. Jak zastępowy ma napisać konspekt kiedy nie wie o czym?

Taka ziórka może okazać się nie ciekawa lub przerodzić się w zabawę w berka lub picie herbaty.

Plan pracy zastępu: powinien zawierać kolejne tematy ziórek, z dopiskiem kto daną ziórkę przygotowuje. Oczywiście ten plan musi się zgadzać z planem pracy pionu i drużyny.

Można w nim również zawrzeć próby członków zastępu. W mojej drużynie przygotowanie ziórki jest stałym elementem każdej próby. Zapisanie tego w planie pracy umożliwi wykonanie zadania członkom zastępu, oraz pomoże zastępowemu bo zmniejszy ilość ziórek do przygotowania.

Jeśli przyboczny stworzy wcześniej swój plan pracy to pewnie ma w nim zawarte czego mają się nauczyć zastępy.

Dlatego jeśli w planie pojawi się ziórka np. z hasłem terenoznawstwo to zastępowy powinien przekazać jakąś wiedzę swojemu zastępowi. Tylko skąd on ma ją mieć?

Zastęp zastępowych

Żeby zastępowi mogli się rozwijać dobrze jest stworzyć zastęp zastępowych. Taki zastęp składa się tylko z zastępowych lub też z podzastępowych.

Ziórki takiego zastępu prowadzi przyboczny. Moim zdaniem nie muszą się odbywać co tydzień, ale muszą być regularne.

Ich celem jest pomoc w zdobyciu wiedzy rozwój i dobra zabawa. Właśnie wtedy zastępowi mogą nauczyć się tego co mają później przekazać swoim zastępom. Można też uczyć wtedy nowych zabaw, piosenek i pląsów. Które ułatwią pracę zastępowemu. Na swoich pierwszych ziórkach zastępowy może się czymś stresować lub nie być pewien. Ziórka z przybocznym jest też okazją do zadawania pytań i rozwiązywania problemów.

Zbiorki zastępowych zapobiegają złym przyzwyczajeniom u zastępowych. Ponieważ jeśli zastępowy będzie regularnie uczęszczał na dobrze przygotowaną i przeprowadzoną zbiórkę to będzie prznosił to na swoją zbiórkę.

Praca z zastępem zastępowych jest bardzo ważna bo zastępowy nadal jest naszym harcerzem, a głównym celem instruktorów jest wszechstronny rozwój wszystkich. Dlatego nie można zapomnieć o swoich zastępowych.

²Załącznik numer 1.

Poznawanie historii harcerstwa:

1. Robert Baden Powell ur. 22 lutego 1857 w Londynie. Po ukończeniu edukacji w Charterhouse School, Baden-Powell służył w armii brytyjskiej od 1876 do 1910 w Indiach i Afryce. W 1899, w czasie II wojny burskiej w Afryce Południowej, dowodził obroną miasta Mafeking. Kilka jego książek wojskowych, napisany dla rozpoznania wojskowego i szkolenia wywiadowców, było również czytanych przez chłopców. Zainspirowany tym zjawiskiem, napisał książkę *Scouting for boys*, opublikowaną w 1908, przeznaczoną dla młodych czytelników. Podczas pisania, wypróbował swoje pomysły podczas obozu na wyspie Brownsea w sierpniu 1907. Chętnych znalazł wśród lokalnych *Boys' Brigade* oraz synów jego przyjaciół. Obecnie jest to postrzegane jako początek skautingu.

Każda grupa dostaje jeden taki tekst. Mają na przeczytanie 4 min i potem już bez tekstów szukają pytań. W miejscu zbiórki rozłożone są pytania do tekstu.

1. Kiedy urodził się Baden-Powell?
2. Obroną jakiego miasta dowodził?
3. Jaką książkę napisał?
4. Co jest postrzegane jako początek skautingu?

Muszą odpowiedzieć na te pytania. Następnie dalej toczy się zbiórka np. tworzą scenkę, grają w grę. Przed końcem zbiórki ponownie zadawane są te same pytania. Grupa która odpowie najlepiej wygrywa i może wybrać zabawę na koniec zbiórki(dostać lizaki itp.)

Pomoc przy omdleniu.

1. Kadra prezentuje całą sytuację.
2. W grupach-> parach harcerze ćwiczą taką sytuację.
3. Dla zapamiętania dostają rysunek psa pluto.
4. Dostają też kredki do rysowania po twarzy i materiały na uszy, wąsy, nos i ogon.
5. Przebierają się za psy Pluto i jeszcze chwilę ćwiczą.
6. Zapewni to utrwalenie pozycji czterokończynowej.

Zakończenie zbiórki, powinno być też obrzędowe.

² Proponowane opisy zajęć na zbiórce z samarytanki i historii.

³Załącznik numer 2

Przykładowe listy zastępów pionu harcerskiego:

Prawa zastępu Szybkie Leniwce

1. Przestrzega prawa i przyrzeczenia.
2. Zawsze chodzi na zbiórki.
- 👉 Informuje zastępowego o nieobecności.
3. Leniwiec jest uczciwy.
4. Ze zbiórki zawsze wychodzimy w zgodzie.
5. Słuchamy siebie nawzajem.
6. Szanujemy się.
7. Jesteśmy dla siebie mili.
8. Nigdy nie marudzimy.
- 👉 Nawet na biegu.
9. Zawsze chętni do współpracy.
10. zawsze uśmiechnięci.

PRAWO LISA

1. Lis przestrzega prawa harcerskiego.
2. Lis chodzi na zbiórki i jest na nich aktywny.
3. Lis jest pełen energii.
4. Lis walczy do końca.
5. Lis jest odważny.
6. Lis nie marudzi!
7. Lis nie opuszcza swoich.
8. Lis dba o higienę.
9. Lis jest sprawiedliwy.
10. Lis jest lisem i nigdy o tym nie zapomni.

³ Przykładowe kontrakty męskich zastępów harcerskich.

Załącznik numer 3

... ⁴Jaki powinien być dobry zastępowy? Dobre pytanie... Na początku chciałabym tu przytoczyć piękne słowa Roberta Baden-Powella: „Działalność instruktora skautowego składa się z dwóch części: pierwsza to praca z chłopcami i dla nich. Druga – to nieprzerwana ani na chwilę praca nad sobą, by naprawdę być wzorem dla swoich skautów.” Warto o tym pamiętać... I dążyć do tego, by być wzorem dla swoich harcerzy. „Kto stoi w miejscu – cofa się” Twoi harcerze będą się rozwijać, będą Cię gonić. Rozwijaj się, bo jeśli Cię dogonią przestaniesz być dla nich wzorem.

Baden-Powell powiedział kiedyś : „Gdybym kiedyś miał wybierać miejsce, które chciałbym zajmować w ruchu to chciałbym być zastępowym”. Te słowa uświadamiają nam jak ważna i odpowiedzialna jest ta funkcja.

Zastępowy jest osobą, która zawsze pomoże, wysłucha... Która żyje z uśmiechem przyklejonym do ust i głową pełną pomysłów. Jego wiedza przewyższa wiedzę innych członków zastępu (posiada wyższy stopień). Dbą o wszystko w zastępie. Zastępowy to wzór dla swoich podwładnych – jaki będzie on, tacy będą oni. Powinien być starszym bratem / starszą siostrą, która w potrzebie zawsze pomoże, doradzi... Warto dążyć do tego, by ludzie Was tak widzieli... Fakt, że Docento discimus - ucząc innych sami się uczymy, nie zmienia tego, że sami powinniśmy się zastanowić nad sobą i swoim zachowaniem, by dążyć do wyznaczonych sobie ideałów. Choć z drugiej strony pamiętajmy, że Baden-Powell powtarzał również, że: „Nie chodzi o to, byśmy osiągnęli nasze najwyższe ideały, lecz o to, aby były one naprawdę wysokie” Warto pamiętać, że to zastępowy jest dla zastępu, a nie zastęp dla niego.

A jak powinien zachowywać się zastępowy? Nie powinien zbędnie się tłumaczyć, mówić samokrytycznych uwag, szukać potwierdzenia swoich wypowiedzi pytaniem „czyż nie tak?”. Jego ton głosu nie powinien być wahający się, nie powinien być pytający. Nie powinien zagryzać warg, szurać nogami, unikać kontaktu wzrokowego, sztucznie uśmiechać się, kręcić się. Takie zachowanie sugeruje słabość i bezradność. Zastępowy powinien podkreślać swój autorytet i władzę – mówić wyraźnie, powoli, szukać kontaktu wzrokowego, być spokojny...

Scarlett

⁵Jak być dobrym zastępowym

Trzymaj nerwy na wodzy. Nie wolno ci wpadać w furję czy w panikę. Nie jest ważne, co jest przyczyną nerwowej sytuacji, Twoi podopieczni zachowają się, tak jak Ty się zachowasz. Jeżeli zareagujesz impulsywnie, młodszy mogą się przestraszyć, a starsi odpowiedzieć emocjonalnie. Przede wszystkim staraj się nie reagować natychmiast. Zazwyczaj pierwsza reakcja jest złą. Powstrzymaj swe reakcje i pomyśl, co innego możesz zrobić. Decyzja przemyślana zawsze jest lepsza od instynktownej, natychmiastowej reakcji.

Nigdy nie nadużywaj swojej władzy. Co więcej - nie pozwalaj na to, by starsi koledzy kazali młodszemu myć swoją menażkę, czyścić buty czy wykonywać inne nieprzyjemne czynności, które powinni wykonywać sami. Atmosfera w zastępie i drużynie staje się wtedy tragiczna. Każdy ma swoją godność. Nie po to wstępuje się do harcerstwa, by być upokarzonym czy wykorzystywanym.

Traktuj swoich podwładnych równo. Nie wolno ci faworyzować nikogo. Nie możesz rozdzielać pracy pod względem wieku. To, że ktoś w zastępie jest młodszy, nie oznacza, że nie potrafi wykonać trudniejszego zadania. Czasem nawet jest to wskazane po to, by młodszy poczuł się doceniony. Będzie wtedy bardziej się przykładał chociażby po to, by udowodnić, że stać go na bardzo dużo.

⁴ <http://miniportal.harcerski.pl/dobry-zastepowy.html>

⁵ Zhp.pl „Dobry zastępowy”

Znowu starszemu harcerzowi warto czasem dać proste zadanie. Pokazać mu, jak bardzo ważne jest zwracanie uwagi na szczegóły, jak istotne jest dobre wykonywanie najmniejszych, wydawałoby się najmniej istotnych zadań, które składają się na pewną całość.

Bądź sprawiedliwy. Często w grupie ludzi zdarzają się konflikty i nieporozumienia. Jako zastępowy nierzadko będziesz musiał w nie ingerować i rozstrzygać spory. Zanim cokolwiek zdecydujesz, przemyśl to na wszystkie możliwe sposoby. Nie ignoruj czyjegokolwiek głosu. Gdy rozstrzyga się spór, zawsze któraś ze stron będzie czuć się pokrzywdzona. Pamiętaj, abyś przekonująco przedstawił argumenty jakimi się kierowałeś podejmując taką, a nie inną decyzję. Od tego zależy, czy osoba, która czuje się pokrzywdzona, mimo wszystko uszanuje twoją decyzję.

Bądź szczery. Jeśli będziesz ukrywał motywy swojego postępowania, członkowie twojego zastępu staną się podejrzliwi i nieufni. Nie może także powstać sytuacja, kiedy o pewnych działaniach część zastępu wie, a druga część tylko się domyśla. To dzieli grupę, psuje atmosferę i może doprowadzić do niebezpiecznych podziałów.

Bądź prawdomówny. Kłamstwa, przemilczenia czy półprawdy zawsze mają krótkie nogi. Choć czasem mówienie prawdy jest niewygodne, to i tak w dłuższej perspektywie prawda jest naprawdę opłacalna. Zyskasz w ten sposób szacunek i poważanie w zastępie. W danym momencie może być nieprzyjemne mówienie prawdy, ale pomyśl jak ogromnie możesz stracić jeśli byś skłamał i to kłamstwo wyszłoby na jaw. Nikt nie traktuje poważnie osób, które są kłamliwe.

Nie wywyższaj się. Czasem bycie skromnym bywa trudne. Prawdopodobnie większość zasług, nagród czy wyróżnień dla zastępu są zasługą głównie zastępowego. Postaraj się jednak nie wychodzić pierwszy po pochwały, postaraj się nie mówić, że wszystko, co osiągnęliście, jest twoją zasługą a postępuj zupełnie odwrotnie, rób tak, by członkowie zastępu czuli, że to właśnie dzięki nim wam się udało. Dzięki temu członkowie zastępu będą myśleli, że są autorami osiągniętych sukcesów. Przez to jeszcze bardziej umocnią się w grupie i będą jeszcze lepiej pracować, by ciągle było lepiej a co za tym idzie, będą jeszcze więcej od siebie wymagać. Poza tym twoja skromność na pewno zostanie przez nich oraz twojego drużynowego dostrzeżona, czym zwiększysz wśród nich szacunek i uznanie.

Przyznawaj się do popełnionych błędów. Błędy zdarzają się każdemu. To normalne. Ważne jest to, czy potrafisz się do nich przyznać, naprawić je i wyciągnąć wnioski. Bardzo często jest tak, że twój zastęp wie o popełnionym przez ciebie błędzie jeszcze przed tobą. Dlatego nie ma sensu wypierać się tego, co się źle zrobiło. Stracisz tylko w ich oczach. Jest ciężko, ale naprawdę warto przyznać się do błędu i spróbować go wspólnie rozwiązać.

Bądź solidarny - jeden za wszystkich, wszyscy za jednego. Mieć grono przyjaciół, na których zawsze można polegać - to jedna z najważniejszych potrzeb każdego człowieka. Czasem może się zdarzyć, że ktoś z twojego zastępu będzie w opałach albo zrobi coś bardzo głupiego. W takich momentach nie możesz dopuścić do tego, by reszta odwróciła się od tej osoby. Musisz użyć całego swojego autorytetu, aby skłonić pozostałych do solidarnego wsparcia. Od tego, jak postąpicie, zależeć będzie przyszłość waszej paczki. Jeśli dla własnej wygody opuścicie kolegę, będzie to koniec waszego zastępu.

Naucz się słuchać. Jest to bardzo trudna umiejętność, ponieważ często dowodząc grupą jej przywódca myśli, że wie najlepiej. Skoro masz większe doświadczenie i wiedzę, to wydaje ci się, że nie warto przykuwać większej uwagi do tego, co mówią członkowie zastępu. A w rzeczywistości jest zupełnie odwrotnie. Mimo, iż jesteś szefem, to twoi podopieczni mogą mieć o wiele lepsze pomysły od ciebie, mogą wpaść na rozwiązanie danego problemu lub wiedzieć, jak wykonać dane zadanie o wiele lepiej niż ty. A nawet, jeśli ktoś ma gorszy pomysł od ciebie, warto czasem ustąpić, by nie zabić inicjatywy. Ktoś raz zniechęcony może więcej nie chcieć aktywnie włączać się w pracę zastępu.

Bądź serdeczny i życzliwy. Bądź starszym bratem i przyjacielem dla swoich współtowarzyszy. Zawsze znajdź czas, kiedy ktoś będzie chciał z tobą porozmawiać. Interesuj się życiem harcerzy z zastępu, odgaduj problemy i przychodź do nich zawsze z pomocą. To zbuduje twój autorytet i sprawi, że wszyscy będą się bardzo dobrze czuć i chętnie pracować w zastępie.

Bądź mistrzem. Oczywiście nie chodzi o to, abyś był najlepszym skoczkiem, najszybciej biegał czy miał największą wiedzę w każdej z dziedzin. Nawet nie próbuj udawać, że tak jest. Bądź dobry w tym, co robisz. Na początek musisz wiedzieć wszystko, co jest objęte w wymaganiach na stopień, który posiadasz. Musisz również aktywnie pogłębiać wiedzę w ramach stopnia harcerskiego, który aktualnie zdobywasz. I bardzo ważną rzeczą jest, byś był naprawdę dobry w dziedzinie, która cię interesuje. Mistrz to taki człowiek, który swoją postawą zachęca i pokazuje innym, jak zdobywać wiedzę i umiejętności. Nie jest ważne, w jakiej dziedzinie będziesz mistrzem, ważne jest, byś to robił dobrze i stale doskonalił swoje umiejętności.

A gdy zostaniesz drużynowym (czego ci życzymy), korzystaj nadal ze wszystkich rad, jakie tu zostały spisane. Będziesz miał tylko więcej podopiecznych. Ale styl twojej pracy musi pozostać taki sam.

Załącznik numer 4

Konspekt pierwszej samodzielnej zbiórki zastępu, przygotowany przez przybocznego dla zastępowego.

Należy zwrócić uwagę, że w tego typu konspektach nie ma wyszczególnionych celów i muszą być szczegółowo opisane zadania. Przyboczny omawia przebieg zbiórki z zastępowym przed i po zbiórce.

Cele zbiórki są dla przybocznego ponieważ zastępowy przekazuje wiedzę przez zabawę i powinien się dobrze bawić, a nie myśleć o celu danej zabawy.

Temat: Kontrakt zastępu.

Prowadzący:

Uczestnicy: Zastęp „Szczwane lisy”

Termin:

Miejsce: Park Oliwski i V LO

Materiały: Szary papier, mazaki, schowane kamyki z numerkami x 10, małe mapy kilku alejek w parku, 10 pasków papieru i taśma, małe karteczki x ilość członków zastępu..

Przebieg:

1. Gra w berka – 10 min

Przed przyjściem całego zastępu nie można się nudzić :) dlatego pobawcie się w berka.

2. Musztra- 15 min

Musztra też może być fajna. Dlatego poćwiczcie proste komendy. Zwroty, zbiórkę baczność i spocznij.

3. Szukanie kamyków – 10 min

Szukanie kamyków nawiązuje do kolejnego etapu zbiórki, w którym będziecie pisać prawo harcerskie. W najbliższej okolicy trzeba rozłożyć kamyki z numerami od jeden do dziesięć. Kamyki ułóż tak żeby zostały znalezione i zaznacz na mapie ich miejsce. Zastęp dzieli się na dwie – trzy grupy i szuka kamyków.

4. Przejście do V LO – 10min

3. KONKTRAKT – 25 min

Napiszcie kontrakt zastępu. Jaki jest zastępowy i jego zastęp. Jak zachowuje się lis i jaki jest? Na koniec wszyscy się pod nim podpiszcie. Kontrakt nie powinien mieć więc niż 10 punktów.

6. Fajne pomysły – 10 min

Każda osoba dostaje jedną karteczkę i coś do pisania. Na karteczce wypisuje dwa pomysły na zbiórkę. Potem połóżcie je na podłodze. Przeczytaj głośno pomysły i razem ustalacie kiedy co chcecie robić na zbiórce i czy są jacyś chętni. Później schowaj karteczki dla siebie. Pamiętaj żeby zapisać sobie kto się zgłosił.

7. Kamyki – 20 min

Na kamykach, które znaleźliście w parku są numery punktów prawa do każdego wspólnie z zastępem zapiszcie punkty prawa na paskach papieru i doklejcie je taśmą do kamyków. Każde z praw wspólnie głośno wszyscy powtarzają.

Obrzędowe zakończenie.

Jak prowadzący musi się przygotować:

Przed zbiórką musisz przypomnieć sobie komendy na zwroty i zbiórkę. Oraz powtórzyć prawo harcerskie. Po za tym trzeba rozłożyć kamyki i wziąć materiały.

Temat: Mikołaj

Prowadzący:

Uczestnicy: Zastęp „Szczwane lisy”

Termin:

Miejsce: V LO

Materiały: opisy Mikołajów z różnych stron świata, małe karteczki + taśma, nożyczki kolorowy papier, szablon gwiazdki i gwiazdy betlejemskiej,

Przebieg:

1. Obrzędowe rozpoczęcie.

2. Meldowanie – 10min

Będziesz uczył swój zastęp poprawnego meldowania. Musisz pokazać jak to wygląda a potem każdy z członków zastępu melduje Tobie swoją obecność na zbiórce.

3. Sprawdzenie umundurowania – 5 min

Sprawdź poprawne umundurowanie swojego zastępu i pamiętaj, żeby powiedzieć co muszą poprawić i ile mają czasu.

4. Krótka gra w berka – 10 min

5. Opisy Mikołajów.

Cały zastęp czyta opisy Mikołajów z różnych stron świata. Potem zagrajcie w zgadnij kim jesteś. Losujecie karteczki i nie patrząc na nią przyklejacie sobie każdy czoła. Wtedy wspólnie zgadujecie kto jest jakim mikołajem. Dla fajniejszej zabawy Mikołajów powinno być więcej niż osób.

5. Wymyślcie pias o Mikołaju – 15 min.

Razem wymyślcie pias o Mikołaju, pias będzie prezentowany na biwaku wigilijnym.

6. Gwiazdki – 15 min

Wytnijcie jak najwięcej ładnych gwiazdek, które będą częścią dekoracji na przedstawieniu wigilijnym.

7. Mile słówka – 5 min

Na koniec w kręgu niech każdy powie coś miłego o innej osobie z zastępu nie można mówić dwa razy o tej samej.

8. Obrzędowe zakończenie.